Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 4ης Ιουλίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 – Άρθρο 7, σημείο 2 – Δικαιοδοσία ως προς τις ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας – Τόπος επέλευσης της ζημίας – Σύμπραξη η οποία κηρύχθηκε αντίθετη προς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο – Θυγατρικές εγκατεστημένες σε διαφορετικά κράτη μέλη – Άμεση ζημία την οποία υπέστησαν αποκλειστικώς οι θυγατρικές – Αγωγή αποζημίωσης της μητρικής εταιρίας – Έννοια της “οικονομικής ενότητας”»

Στην υπόθεση C-425/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Kúria (Ανώτατο Δικαστήριο, Ουγγαρία) με απόφαση της 7ης Ιουνίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιουνίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.

κατά

Mercedes-Benz Group AG,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του πέμπτου τμήματος, M. Ilešič (εισηγητή), I. Jarukaitis και Δ. Γρατσία, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Αιμιλίου

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., εκπροσωπούμενη από τους G. Kutai, D. Petrányi και Sz. Szendrő, ügyvédek,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ουγγρική.

– η Mercedes-Benz Group AG, εκπροσωπούμενη από την K. Hetényi, καθώς και τους M. Kovács και A. Turi, ügyvédek, M. Kocí και C. von Köckritz, Rechtsanwälte,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek, την A. Edelmannová και τον J. Vláčil,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους V. Bottka, G. Meessen και S. Noë,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (στο εξής: MOL) και της Mercedes-Benz Group AG, σχετικά με αγωγή αποζημίωσης που άσκησε η MOL για τη ζημία την οποία εκτιμά ότι υπέστη λόγω αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών της Mercedes-Benz Group οι οποίες εφαρμόστηκαν κατά παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 864/2007

3 Η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη II) (ΕΕ 2007, L 199, σ. 40), έχει ως εξής:

«Το ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής και οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να συνάδουν προς τον [κανονισμό 1215/2012] και προς τα νομοθετήματα σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές.»

4 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αθέμιτος ανταγωνισμός και πράξεις που περιορίζουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό», ορίζει τα εξής:

«Το εφαρμοστέο δίκαιο σε εξωσυμβατική ενοχή η οποία απορρέει από περιορισμό του ανταγωνισμού είναι το δίκαιο της χώρας της οποίας η αγορά θίγεται ή είναι πιθανό να θιγεί.»

Ο κανονισμός 1215/2012

5 Στις αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 του κανονισμού 1215/2012 εκτίθενται τα εξής:

«(15) Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας θα πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου. Η δωσιδικία αυτή θα πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των διαδίκων δικαιολογεί άλλο συνδετικό στοιχείο. Η κατοικία των νομικών προσώπων πρέπει να καθορίζεται αυτοτελώς ώστε να αυξάνεται η διαφάνεια των κοινών κανόνων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις δικαιοδοσίας.

(16) Η δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου πρέπει να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες που θα ισχύουν λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Η ύπαρξη στενού συνδέσμου θα πρέπει να παρέχει ασφάλεια δικαίου και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ο εναγόμενος να ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους το οποίο δεν μπορούσε ευλόγως να προβλέψει. Αυτό το στοιχείο είναι σημαντικό, ιδίως σε διαφορές που αφορούν εξωσυμβατικές υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από παραβιάσεις της ιδιωτικότητας και του δικαιώματος της προσωπικότητας, περιλαμβανομένης της δυσφήμισης.»

6 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

7 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους σε κράτος μέλος μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 7 του [κεφαλαίου ΙΙ].»

8 Το κεφάλαιο ΙΙ του κανονισμού 1215/2012, με τίτλο «Διεθνής δικαιοδοσία», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το τμήμα 2, με τίτλο «Ειδικές δικαιοδοσίες». Το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού αυτού, το οποίο περιλαμβάνεται στο εν λόγω τμήμα 2, έχει ως εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

[…]

2) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9 Η MOL, επιχείρηση με έδρα την Ουγγαρία, κατέχει πλειοψηφικές συμμετοχές σε πλείονες θυγατρικές εταιρίες εγκατεστημένες σε διάφορα κράτη μέλη, ήτοι στη Moltrans Kft., με έδρα την Ουγγαρία, στην INA d.d., με έδρα την Κροατία, στην Panta Distribuzione SpA και στη Nelsa Srl, με έδρα την Ιταλία, στη Roth Energie GmbH, με έδρα την Αυστρία, καθώς και στη Slovnaft a.s., με έδρα τη Σλοβακία.

10 Στις 19 Ιουλίου 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2016) 4673 τελικό, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση AT.39824 – Φορτηγά) (ΕΕ 2017, C 108, σ. 6).

11 Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη σύμπραξης στην οποία μετείχαν η Mercedes-Benz Group και δεκαπέντε διεθνείς κατασκευαστές φορτηγών. Έκρινε ότι η σύμπραξη αυτή, η οποία είχε ως αντικείμενο την εναρμόνιση των μεικτών τιμών καταλόγου για τα μεσαία και βαρέα φορτηγά, συνιστούσε διαρκή παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, τα οποία απαγορεύουν τις συμπράξεις και τις λοιπές περιοριστικές εμπορικές πρακτικές. Η Επιτροπή έκρινε ότι η παράβαση αυτή διήρκεσε από τις 17 Ιανουαρίου 1997 έως τις 18 Ιανουαρίου 2011 και κάλυπτε ολόκληρο τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.

12 Οι θυγατρικές της MOL απέκτησαν εμμέσως από τη Mercedes-Benz Group, κατόπιν αγοράς ή στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης, συνολικά 71 φορτηγά κατά τη διάρκεια της εν λόγω παράβασης.

13 Στις 14 Οκτωβρίου 2019 η MOL άσκησε αγωγή αποζημίωσης κατά της Mercedes-Benz Group ενώπιον του Fővárosi Törvényszék (δικαστηρίου περιφέρειας Βουδαπέστης, Ουγγαρία), προς στήριξη της οποίας ισχυρίστηκε ότι υπέστη ζημία ίση με το υπερβάλλον ποσό το οποίο οι θυγατρικές της κατέβαλαν αχρεωστήτως λόγω της αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς για την οποία επέβαλε κυρώσεις η Επιτροπή.

14 Στο πλαίσιο της αγωγής αυτής, η MOL στηρίχθηκε στην έννοια της «οικονομικής ενότητας». Συγκεκριμένα, επικαλέστηκε τη διεθνή δικαιοδοσία των ουγγρικών δικαστηρίων βάσει του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, υποστηρίζοντας ότι η καταστατική της έδρα, ως κέντρο των οικονομικών και περιουσιακών συμφερόντων του ομίλου επιχειρήσεων τον οποίο συναπαρτίζει μαζί με τις θυγατρικές της, είναι ο τόπος όπου συνέβη το «ζημιογόνο γεγονός» κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

15 Η Mercedes-Benz Group ήγειρε ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, υποστηρίζοντας ότι η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου δεν μπορούσε να θεμελιωθεί στη διάταξη της οποίας έγινε επίκληση.

16 Το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο περιφέρειας Βουδαπέστης) δέχθηκε την ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας εκτιμώντας ότι ο κανόνας ειδικής δωσιδικίας του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1215/2012 πρέπει να ερμηνεύεται στενά, μπορεί δε να εφαρμοσθεί μόνον σε περίπτωση ύπαρξης ιδιαιτέρως στενού συνδέσμου μεταξύ του επιληφθέντος δικαστηρίου και του αντικειμένου της διαφοράς. Διαπίστωσε συναφώς ότι οι τεχνητώς αυξημένες τιμές δεν είχαν καταβληθεί από τη MOL, αλλά από τις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θυγατρικές της, οι οποίες, ως εκ τούτου, ζημιώθηκαν από την επίμαχη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Η ζημία που υπέστη η MOL είχε, κατά την κρίση του, αμιγώς οικονομικό

χαρακτήρα, όπερ δεν επέτρεπε την εξομοίωση της καταστατικής έδρας της MOL με τον τόπο όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, κατά την έννοια του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού αυτού, ούτε αρκούσε για την αναγνώριση της διεθνούς δικαιοδοσίας του ουγγρικού δικαστηρίου.

17 Η απόφαση του δικαστηρίου αυτού επικυρώθηκε κατ' έφεση από το Fővárosi Ítélőtábla (εφετείο περιφέρειας Βουδαπέστης, Ουγγαρία), το οποίο έκρινε ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η θεωρία της οικονομικής ενότητας έχει εφαρμογή μόνον για τη στοιχειοθέτηση ευθύνης λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού και ότι, κατ' ουσίαν, ο ζημιωθείς δεν μπορεί να την επικαλεστεί για τη θεμελίωση διεθνούς δικαιοδοσίας. Επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), η διεθνής δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 7, σημείο 2, του εν λόγω κανονισμού έπρεπε να καθοριστεί με βάση την έδρα της ζημιωθείσας επιχείρησης και όχι εκείνη της μητρικής της εταιρίας.

18 Η MOL άσκησε αναίρεση ενώπιον του Kúria (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ουγγαρία), με την οποία ζήτησε την αναίρεση της διάταξης του Fővárosi Ítélőtábla (εφετείου περιφέρειας Βουδαπέστης) και τη συνέχιση της διαδικασίας ενώπιον των προηγουμένως επιληφθέντων δικαστηρίων.

19 Η MOL υποστήριξε, κατ' ουσίαν, ότι η θεωρία της οικονομικής ενότητας είναι κρίσιμη για την εκτίμηση της διεθνούς δικαιοδοσίας των ουγγρικών δικαστηρίων στη διαφορά της κύριας δίκης και ότι, καθόσον η ίδια είναι η μοναδική ελέγχουσα εταιρία του ομίλου επιχειρήσεων που συναπαρτίζει μαζί με τις θυγατρικές της, επηρεάζεται άμεσα από την κερδοφόρα ή μη λειτουργία των τελευταίων.

20 Η Mercedes-Benz Group αντέταξε ότι η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης δεν είχε αγοράσει κανένα από τα φορτηγά τα οποία αφορούσε η επίμαχη σύμπραξη και ότι, επομένως, δεν είχε υποστεί καμία ζημία. Επιπλέον, υποστήριξε ότι η θεωρία της οικονομικής ενότητας δεν έχει εφαρμογή για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας των ουγγρικών δικαστηρίων και ότι η προσέγγιση αυτή δεν βρίσκει έρεισμα στη νομολογία του Δικαστηρίου.

21 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο ζημιωθείς από αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού πρακτική δύναται να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης κατά οποιασδήποτε από τις νομικές οντότητες που συναπαρτίζουν την οικονομική ενότητα. Ωστόσο, στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του ζητήματος αν μπορεί βασίμως να γίνει επίκληση της θεωρίας της οικονομικής ενότητας όταν η ενότητα αυτή είναι ο ζημιωθείς και όχι ο αυτουργός της αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού παράβασης.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Kúria (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Όταν μητρική εταιρία ασκεί αγωγή αποζημιώσεως λόγω αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς άλλης εταιρίας και ζητεί την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν από την εν λόγω συμπεριφορά αποκλειστικά και μόνον οι θυγατρικές της, μπορεί να θεμελιωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου με βάση το κριτήριο της έδρας της μητρικής εταιρίας, ως τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός κατά την έννοια του άρθρου 7, σημείο 2, του [κανονισμού 1215/2012];

2) Ασκεί επιρροή, για τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 7, σημείο 2, του [κανονισμού 1215/2012], το γεγονός ότι, κατά τον χρόνο των διαφόρων αποκτήσεων που αποτελούν αντικείμενο της διαφοράς, δεν ανήκαν όλες οι θυγατρικές στον όμιλο εταιριών της μητρικής εταιρίας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

23 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι ο όρος «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» καταλαμβάνει την καταστατική έδρα της μητρικής εταιρίας η οποία ασκεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν αποκλειστικώς οι θυγατρικές της λόγω της αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς τρίτου, κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, εφόσον υποστηρίζεται ότι η εν λόγω μητρική εταιρία και οι εν λόγω θυγατρικές ανήκουν στην ίδια οικονομική ενότητα.

24 Προκαταρκτικώς υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης απαιτεί να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται καθώς και οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει η ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2024, Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, σκέψη 15).

25 Ως προς το γράμμα του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, από τη διάταξη αυτήν προκύπτει ότι πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος, όσον αφορά ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του «τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός».

26 Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι η έννοια του «τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός», κατά το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, αφορά τόσο τον τόπο επέλευσης της ζημίας όσο και τον τόπο όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός, με συνέπεια ότι ο εναγόμενος μπορεί να εναχθεί, κατ' επιλογήν του ενάγοντος, ενώπιον του δικαστηρίου του ενός ή του άλλου εκ των δύο αυτών τόπων (απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Volvo κ.λπ., C-30/20, EU:C:2021:604, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

27 Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διευκρινίσει με την απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, σκέψη 33), η οποία αφορούσε την ίδια παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού με την επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης, ότι, όταν η αγορά που θίγεται από την αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά βρίσκεται στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου υποστηρίζεται ότι επήλθε η προβαλλόμενη ζημία, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο τόπος επέλευσης της ζημίας, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, βρίσκεται στο εν λόγω κράτος μέλος (πρβλ., επίσης, απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Volvo κ.λπ., C-30/20, EU:C:2021:604, σκέψη 31).

28 Το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι η έννοια του «τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» δεν μπορεί να ερμηνευθεί διασταλτικώς ώστε να περιλαμβάνει κάθε τόπο στον οποίο θα μπορούσαν να γίνουν αισθητές οι επιζήμιες συνέπειες ενός γεγονότος που έχει ήδη προκαλέσει ζημία, η οποία έχει πράγματι επέλθει σε άλλον τόπο. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η έννοια αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως περιλαμβάνουσα τον τόπο στον οποίο ο ζημιωθείς διατείνεται ότι υπέστη περιουσιακή ζημία που αποτελεί τη συνέπεια της αρχικώς επελθούσας ζημίας την οποία υπέστη εντός άλλου κράτους (απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί ότι ζημία η οποία αποτελεί απλώς έμμεση συνέπεια της ζημίας που υπέστησαν αρχικώς άλλα πρόσωπα, τα οποία υπέστησαν άμεσα τη ζημία που επήλθε σε τόπο διαφορετικό από εκείνο όπου ο εμμέσως ζημιωθείς υπέστη εν συνεχεία τη ζημία, δεν δύναται να θεμελιώσει διεθνή δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

30 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, εν προκειμένω, μόνον οι εγκατεστημένες σε διάφορα κράτη μέλη θυγατρικές υπέστησαν άμεσα τη ζημία την οποία επικαλείται η MOL, ήτοι κατέβαλαν ποσό υπέρ το δέον λόγω των τιμών για την αγορά ή τη χρηματοδοτική μίσθωση των 71 επίμαχων στην κύρια δίκη φορτηγών, οι οποίες ήταν αυξημένες τεχνητά κατόπιν συμφωνιών συμπαιγνιακού χαρακτήρα που συνιστούσαν ενιαία και διαρκή παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

31 Επομένως, διαπιστώνεται ότι διεθνή δικαιοδοσία και κατά τόπον αρμοδιότητα βάσει του τόπου επέλευσης της επίμαχης στην κύρια δίκη ζημίας έχει είτε το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου η θυγατρική που εκτιμά ότι ζημιώθηκε αγόρασε ή μίσθωσε με χρηματοδοτική μίσθωση τα αγαθά που καλύπτονται από τις εν λόγω συμφωνίες είτε, σε περίπτωση αγορών ή χρηματοδοτικών μισθώσεων εκ μέρους της εν λόγω θυγατρικής σε περισσότερους τόπους, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η καταστατική έδρα της θυγατρικής.

32 Η MOL, καίτοι δεν απέκτησε η ίδια τέτοια φορτηγά ούτε, ως εκ τούτου, υπέστη άμεση ζημία λόγω της επίμαχης παράβασης, υποστηρίζει ότι η έννοια του «τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της έννοιας της «οικονομικής ενότητας» που χρησιμοποιείται στο δίκαιο του ανταγωνισμού.

33 Επισημαίνεται συναφώς ότι θεωρείται εν γένει ότι η μητρική και η θυγατρική εταιρία αποτελούν οικονομική ενότητα όταν, κατ' ουσίαν, η θυγατρική υπόκειται στην καθοριστική επιρροή της πρώτης και δεν ενεργεί αυτοτελώς (πρβλ. αποφάσεις της 27ης Απριλίου 2017, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-516/15 P, EU:C:2017:314, σκέψεις 52 και 53, και της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 43).

34 Στην περίπτωση αυτή, ο όμιλος στο σύνολό του θα θεωρείται ως «επιχείρηση» υποκείμενη στους κανόνες του δικαίου του ανταγωνισμού, με τους οποίους τα μέλη του ομίλου, ως σύνολο, οφείλουν να συμμορφώνονται, υπέχοντας αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψεις 39 έως 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35 Εν προκειμένω, η MOL υποστηρίζει ότι, στο μέτρο που η παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού συνεπάγεται αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη της οικονομικής ενότητας ως σύνολο, επιβάλλεται και η αντίστροφη εφαρμογή της ίδιας αρχής όταν πρόκειται να ασκηθεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση ζημίας λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού η οποία θίγει μέλος της οικονομικής ενότητας.

36 Κατά τη MOL, η έννοια της «οικονομικής ενότητας» δεν μπορεί να έχει διαφορετική σημασία αναλόγως του αν η οικεία επιχείρηση έχει την ιδιότητα του ενάγοντος ή του εναγομένου. Κατά συνέπεια, ο τόπος όπου βρίσκεται η καταστατική έδρα της μητρικής εταιρίας πρέπει να θεωρηθεί ως ο «τόπος επέλευσης της ζημίας» για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, ακόμη και αν οι θυγατρικές της εταιρίας αυτής ήταν οι μόνες που υπέστησαν την άμεση ζημία.

37 Όπως επισημαίνει και ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 71 έως 73 των προτάσεών του, κατ' αρχάς, η επιχειρηματολογία που προβάλλει η MOL δεν βρίσκει έρεισμα στη νομολογία του Δικαστηρίου. Περαιτέρω, αντιβαίνει στις αρχές στις οποίες στηρίζεται ο κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, ήτοι στους σκοπούς της εγγύτητας και της προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας, καθώς και της σύνδεσης μεταξύ του επιλαμβανόμενου της υπόθεσης δικαστηρίου και του εφαρμοστέου δικαίου. Τέλος, η δυνατότητα άσκησης αγωγής με αίτημα την αποκατάσταση ζημίας λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού δεν εμποδίζεται όταν δεν μπορεί να εφαρμοστεί η θεωρία της οικονομικής ενότητας για τον καθορισμό του «τόπου επέλευσης της ζημίας» προς τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, υπό συνθήκες όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης.

38 Όσον αφορά τους σκοπούς της εγγύτητας και της προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας, από τη νομολογία του Δικαστηρίου απορρέει ότι, αφενός, τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου ευρίσκεται η θιγόμενη αγορά είναι στην καλύτερη θέση να επιληφθούν τέτοιων αγωγών αποζημίωσης και, αφετέρου, επιχείρηση που βαρύνεται με συμπεριφορές αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού μπορεί ευλόγως να αναμένει ότι θα εναχθεί ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου στον οποίο οι συμπεριφορές αυτές νόθευσαν τους κανόνες περί υγιούς ανταγωνισμού (απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, σκέψη 34).

39 Επιπλέον, κατά την αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού 1215/2012, οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας θα πρέπει να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου δυνάμει του άρθρου 4 του κανονισμού αυτού.

40 Όσον αφορά τον σκοπό της σύνδεσης μεταξύ του έχοντος διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου και του εφαρμοστέου δικαίου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο καθορισμός του τόπου επέλευσης της ζημίας εντός της θιγόμενης αγοράς συνάδει επίσης με τις απαιτήσεις περί συνοχής που προβλέπονται στην αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 864/2007, στο μέτρο που, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, το εφαρμοστέο δίκαιο σε περίπτωση αγωγών αποζημίωσης σχετικά με πράξη περιορίζουσα τον ανταγωνισμό είναι το δίκαιο της χώρας της οποίας η αγορά θίγεται ή ενδέχεται να θιγεί (απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Volvo κ.λπ., C-30/20, EU:C:2021:604, σκέψεις 31 και 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

41 Όσον αφορά, περαιτέρω, το επιχείρημα ότι εμποδίζεται η δυνατότητα άσκησης αγωγής με αίτημα την αποκατάσταση ζημίας λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού, διότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί η έννοια της «οικονομικής ενότητας» για τον καθορισμό του «τόπου επέλευσης της

ζημίας», προς τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, όπως διαπίστωσε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 97 των προτάσεών του, οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας δεν εμποδίζουν τους φερόμενους ως ζημιωθέντες από αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά να ασκήσουν τα δικαιώματά τους προς αποκατάσταση της ζημίας.

42 Σύμφωνα με τον βασικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που απορρέει από τον κανονισμό 1215/2012, οι ζημιωθέντες από μια τέτοια παράβαση έχουν πάντοτε τη δυνατότητα να ασκήσουν αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του αυτουργού της παράβασης, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

43 Πλην όμως, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 27 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 επιτρέπει την άσκηση αγωγής, εντός της αγοράς που θίγεται από συμφωνίες συμπαιγνιακού χαρακτήρα σχετικά με τον καθορισμό και την αύξηση των τιμών των αγαθών, είτε ενώπιον του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου η επιχείρηση που εκτιμά ότι ζημιώθηκε αγόρασε τα αγαθά τα οποία αφορούν οι εν λόγω συμφωνίες είτε, σε περίπτωση που η επιχείρηση αυτή πραγματοποίησε αγορές σε περισσότερους τόπους, ενώπιον του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η έδρα της επιχείρησης αυτής (πρβλ. απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Volvo κ.λπ., C-30/20, EU:C:2021:604, σκέψη 43).

44 Ως εκ τούτου, οι σκοποί της εγγύτητας και της προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας και της σύνδεσης μεταξύ του επιλαμβανόμενου της υπόθεσης δικαστηρίου και του εφαρμοστέου δικαίου, καθώς και η μη παρεμπόδιση της δυνατότητας άσκησης αγωγής με αίτημα την αποκατάσταση ζημίας λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού η οποία θίγει μέλος της οικονομικής ενότητας αποκλείουν την αντίστροφη εφαρμογή της έννοιας της «οικονομικής ενότητας» για τον καθορισμό του τόπου επέλευσης της ζημίας, προς τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012.

45 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο σκοπός της ασφάλειας δικαίου επιτάσσει να δύναται ευχερώς το επιληφθέν της υπόθεσης εθνικό δικαστήριο να αποφαίνεται επί της διεθνούς δικαιοδοσίας του, χωρίς να είναι αναγκασμένο να προβεί σε εξέταση της υπόθεσης επί της ουσίας (αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolsa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 61, και της 8ης Φεβρουαρίου 2024, Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, σκέψη 27).

46 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι ο όρος «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» δεν καταλαμβάνει την καταστατική έδρα της μητρικής εταιρίας η οποία ασκεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν αποκλειστικώς οι θυγατρικές της λόγω της αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς τρίτου, η οποία συνιστά παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ακόμη και αν υποστηρίζεται ότι η εν λόγω μητρική εταιρία και οι εν λόγω θυγατρικές ανήκουν στην ίδια οικονομική ενότητα.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

47 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ' ουσίαν, αν ασκεί επιρροή, για την εφαρμογή του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, το γεγονός ότι, κατά τον χρόνο της αγοράς ορισμένων εμπορευμάτων που αποτέλεσαν αντικείμενο παράβασης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, οι οικείες θυγατρικές δεν τελούσαν ακόμη υπό τον έλεγχο της μητρικής εταιρίας.

48 Επισημαίνεται ότι το ερώτημα αυτό εκκινεί από την παραδοχή ότι το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο όρος «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» δύναται να καταλαμβάνει την καταστατική έδρα της μητρικής εταιρίας η οποία ασκεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν οι θυγατρικές της λόγω της αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς τρίτου.

49 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις,

έχει την έννοια ότι:

ο όρος «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» δεν καταλαμβάνει την καταστατική έδρα της μητρικής εταιρίας η οποία ασκεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν αποκλειστικώς οι θυγατρικές της λόγω της αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς τρίτου, η οποία συνιστά παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ακόμη και αν υποστηρίζεται ότι η εν λόγω μητρική εταιρία και οι εν λόγω θυγατρικές ανήκουν στην ίδια οικονομική ενότητα.

(υπογραφές)